

Klauzule Społeczne w praktyce

/ Rekomendacje
dla jednostek samorządu
terytorialnego

Dla samorządów → str 2

Dla podmiotów ekonomii społecznej → str 6

Klauzule Społeczne w praktyce

/ Rekomendacje
dla jednostek samorządu
terytorialnego

Rekomendacje

Dla samorządów — str 2

Dla podmiotów ekonomii społecznej — str 6

▶ **Jeśli Twój samorząd należy do tych, które:**

- szukają oszczędności
- chcą być skuteczne
- wspierają lokalne ngo
- lubią się uczyć
- są wrażliwe społecznie
- nie boją się wyzwań
- chcą wspierać mieszkańców
- lubią innowacje
- walczą z wykluczeniem
- rozwiązują swoje problemy

Lub chcieliby takie być

▶ **Polecamy 3 ważne kroki prowadzące do wdrożenia klauzul społecznych w Waszych zamówieniach społecznych:**

▶ **Po co? Aby zamówienia publiczne przynosiły większe korzyści społeczne, a Podmioty Ekonomii Społecznej miały stabilne źródła dochodu**

Centrum Inicjatyw Obywatelskich wspólnie z partnerami: Samorządem Województwa Pomorskiego, Witkac Sp. z o.o. oraz Stowarzyszeniem Smilemundo z Barcelony wypracowały model wdrożenia klauzul społecznych.

Model jest systemowym rozwiązaniem, które ułatwi podmiotom ekonomii społecznej zdobywanie zamówień publicznych, a samorządom uzyskiwanie większych korzyści społecznych na rzecz mieszkańców niż tradycyjne zamówienia.

Ale! Obie strony muszą dobrze rozumieć mechanizm funkcjonowania klauzul, aby swobodnie się nimi posługiwać i osiągać zamierzone efekty. Trzy kroki, które poprowadzą do zrozumienia idei zlecenia zadań podmiotom ekonomii społecznej, stanowią kluczową ścieżkę do wdrożenia klauzul społecznych z sukcesem.

Nie pomijaj żadnego kroku!

Istotne jest aby samorządy chcące zlecać zamówienia publiczne z wykorzystaniem klauzul społecznych przeszły przez wszystkie kroki Modelu korzystając z Vademecum Zamówień Społecznych, zamieszczonego pod adresem zamowieniaspoleczne.pl.

Każdy krok jest ważny:

Krok 1 / WIEDZA - pozwala zrozumieć czym są podmioty ekonomii społecznej, czym są klauzule i aspekty społeczne możliwe do zastosowania.

Krok 2 / PRZYGOTOWANIE - podpowie jakie zalety niesie za sobą zlecenie zadań publicznych podmiotom ekonomii społecznej, co należy sprawdzić przed zastosowaniem klauzul społecznych.

Krok 3 / DZIAŁANIE - wskaże jak należy to zrobić, jakie dokumenty przygotować w konkretnym zamówieniu, o co zadbać na każdym etapie realizacji zamówienia z klauzulą społeczną.

Nie powinno się zawęzać procesu jedynie do kroku 3, czyli DZIAŁANIA. Wdrażanie klauzul społecznych bez przekonania, z przymusu czy dla dobrego wizerunku jest skazane na niepowodzenie i zniechęca na pierwszej napotkanej przeszkodzie. Dlatego tak ważne jest zrozumienie podwalin takiego działania, dlaczego jest to tak ważne z punktu widzenia społecznego, jakie niesie za sobą wymierne korzyści dla obu stron i dlaczego warto zainwestować czas aby zlecić zadanie podmiotowi ekonomii społecznej. Z wewnętrznym przekonaniem, że warto, łatwiej będzie zaangażować się i przezwyciężyć ewentualne trudności na drodze do zlecenia organizacjom i przedsiębiorstwom społecznym zadań.

Dobra woła samorządów

Podstawą stosowania klauzul społecznych jest **chęć ze strony władarzy**: wójtów, burmistrzów, prezydentów, zarządów powiatów i zarządów województw. Oni decydują o tym, czy w zamówieniach pojawią się klauzule społeczne. Dla-

tego to ich trzeba przede wszystkim do tego przekonać. Bardzo pomocne jest również, gdy ta **chęć pojawia się u urzędników**, którzy realizują wolę władarzy. Wójt chce, ale o tym, czy w konkretnym postępowaniu pojawi się klauzula społeczna decyduje urzędnik.

W jednym i drugim przypadku te chęci się pojawiają, gdy władarze i decydenci mają **świadomość** jakie korzyści społeczne mogą osiągnąć dzięki stosowaniu klauzul społecznych. Do tego bardzo pomocne są przykłady innych samorządów, które te korzyści w praktyce uzyskują.

Obawy czy niechęć wynikają z **niewiedzy**. Dlatego konieczna jest edukacja urzędników w zakresie stosowania klauzul społecznych, na przykład przy użyciu Vademecum Zamówień Społecznych zamieszczonego pod adresem: zamowieniaspoleczne.pl. ←

Klauzule społeczne warto wykorzystać jako **instrument edukacyjny**, skierowany nie tylko do potencjalnych wykonawców, ale do wszystkich mieszkańców społeczności. Stosowanie klauzuli zastrzeżonej czy zatrudnieniowej może być świetną okazją do budowania społecznej wrażliwości mieszkańców i przetamywania negatywnych stereotypów dotyczących osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Społeczne zamówienie to dużo więcej niż powierzanie zadań organizacjom (przedsiębiorstwom społecznym), zatrudniającym osoby z trudnościami na rynku pracy. Ten sposób wąskiego rozumienia społecznego wymiaru przedsiębiorczości utrwalił się w Polsce w ostatnich latach, ale to nie jest sposób jedyny. Ważne jest, żeby wystrzegać się zawężania perspektywy do kwestii zatrudnienia socjalnego a także, nawet w przypadku troski o kwestie zatrudnienia, warto zwracać uwagę nie tylko na zatrudnienie w ramach np. spółdzielni socjalnych. Choć inne wymogi nie są zdefiniowane w ramach istniejących przepisów o zamówieniach publicznych, w oczywisty sposób wydając publiczne pieniądze (prywatne też) należy zadbać, żeby osoby, które ostatecznie pracują na naszą rzecz, były zatrudnione na godnych warunkach. Zgoda na umowy śmieciowe, eksploatację pracowników, a nawet pracę na czarno skutkuje też często tym, że choć ceny usług są niskie (a zatem zwycięskie w przetargach), to ich jakość jest również niska.

Klauzule mogą określać jakie produkty czy usługi chcemy kupić, a jakich nie

Wykorzystanie etykiet społecznych może służyć do uświadamiania wykonawców w zakresie przestrzegania standardów społecznych i środowiskowych, ale także zachęcania mieszkańców, aby kupowali produkty z certyfikatami społecznymi. Najczęściej chcemy kupić towar możliwie wysokiej jakości, np. organiczny, ale czasem nie chcemy kupować towaru, który powstał w sposób, który kłóci się z naszymi wartościami, np. chcemy mieć pewność, że nie powstał w ramach pracy niewolniczej albo, że nie krzywdził ludzi, zwierząt, środowiska.

Czasem dotyczy to kwestii technicznych i lokalnych czasem bardziej fundamentalnych. W ten sposób można np. interpretować budzące emocje decyzje dużych donatorów, którzy dysponując środkami publicznymi mogą stawiać różnego rodzaju warunki związane z korzystaniem z tych środków. Taki charakter ma np. decyzja władz norweskich, które, w ramach tzw. Funduszy Norweskich nie chcą, aby finansować gmin, które przyjęły uchwały stwierdzające, że są strefami wolnymi od LGBT+. W ten też sposób należy interpretować chyba największe przedsięwzięcie modernizacyjne UE, czyli to, co w Polsce określa się, jako Krajowy Plan Odbudowy. Owszem, w Polsce oznacza to możliwość skorzystania z niewyobrażalnej wręcz kwoty prawie ćwierć biliona złotych. Ważne jest jednak w aspekcie zamówień społecznych, że nie mniej niż 37% tej kwoty musi być wydane na kwestie dotyczące zmian klimatu, a także, że środki te nie mogą uczestniczyć w finansowaniu projektów, które czynią „istotne szkody” (Do No Significant Harm - DNSH). To także przykłady pozytywnego i negatywnego zastosowania dodatkowych warunków wydawanie środków publicznych.

W jakich zamówieniach zastosować klauzule społeczne?

Nowelizacja ustawy Prawo Zamówień Publicznych w pierwotnej wersji miała wprowadzić obowiązek analizowania przez odpowiednie komórki danej instytucji publicznej, całej puli zleczanych zadań pod kątem możliwości zlecenia ich z wykorzystaniem klauzul społecznych. Niestety, ostateczna wersja ustawy nie narzuca tego obowiązku a jedynie wskazuje taką możliwość. Jednak dobrą praktyką osób chcących wdrożyć model zlecenia zamówień publicznych z wykorzystaniem klauzul społecznych powinna być obowiązkowa analiza i znalezienie możliwości w których zamówieniach można zastosować klauzule jak również znalezienie wykonawcy spośród podmiotów społecznych.

Zlecanie zamówień publicznych z zastosowaniem klauzul społecznych to nie jest zawężanie rynku i zaburzenie konkurencji

Często myśli się o zamówieniach społecznych, jak o czymś, co niejako zakłóca rynek. W istocie często jest wręcz odwrotnie. To znaczy, że taki właśnie społeczny aspekt wydawania środków publicznych jest znacznie bardziej naturalny. Starania, żeby w ramach dostępnych środków uzyskać możliwie najwięcej jest naturalny i zrozumiały. Potrzeba zadać pytanie, co to znaczy najwięcej i czy droga, która do tego wiedzie, to kupowanie najtaniej. Zdrowy rozsądek i codzienne doświadczenie podpowiadają coś innego. Nikt z nas nie uzna za rozropne kupowanie tego, co najtańsze. Pewnie, że nie chcemy przepłacać, ale cena to nie wszystko. Kupowanie najtaniej nie jest też dowodem oszczędności i roztropności. Chodzi o to, żeby osiągnąć jak najwięcej – najwięcej korzyści. Na czym one polegają? No właśnie, tu potrzeba dobrego namysłu. W wielu krajach

zwrot na rzecz klauzul społecznych pojawił się nie jako wynik mody, ale jako konieczność w związku z kurczeniem się dostępnych środków publicznych przy jednoczesnym zwiększaniu się oczekiwań, co do roli władz publicznych. Ten rodzaj podejścia do wydawania środków można określić jako roztropność.

Nie można zapominać jednak, że należy ściśle trzymać się tego na co pozwala ustawa. Nie możemy dowolnie modyfikować istniejącego prawa. Możemy skorzystać z klauzul opisanych w ustawie Prawo Zamówień Publicznych ale nie możemy ich w dowolny sposób modyfikować - np. przy klauzuli zatrudnieniowej Zamawiający ma prawo w postępowaniu wymagać zatrudnienia osób zaangażowanych do realizacji zamówienia na podstawie umowy o pracę przez wykonawcę lub podwykonawcę, nie ma natomiast prawa zawęzić wymagania do zatrudnienia konkretnej grupy wiekowej czy konkretnej płci.

Sprawdź potencjał podmiotów ekonomii społecznej

To, w jakich zamówieniach zastosujesz klauzule i aspekty społeczne oraz które rozwiązania wybierzesz, zależy jest m.in. od tego, jakie podmioty ekonomii społecznej na swoim terenie posiadasz. Poznanie potencjału podmiotów ekonomii społecznej z regionu, w którym będzie zlecane zamówienie, jest kluczowe. Skorzystaj z różnych baz, zarówno tych ogólnopolskich jak i regionalnych, stale rozbudowywanych i aktualizowanych, do których linki zostały podane w Vademecum Zamówień Społecznych, w zakładce Baza Wiedzy. Zapoznaj się z ofertą PES dla biznesu i sektora publicznego zamieszczoną w Vademecum Zamówień Społecznych w zakładce Oferta PES. Jako kluczową przeszkodę w zleceniu zadań podmiotom ekonomii społecznej samorządy wskazują brak takich organizacji na ich terenie lub brak wiedzy o ich potencjale. Dlatego ważne jest przeglądanie baz danych aby sprawdzić, które podmioty III sektora mogą świadczyć usługi na rzecz samorządu i w jakim zakresie. Znając dobrze ofertę lokalnych podmiotów społecznych oraz ich specyfikę, łatwo będzie wybrać odpowiednią klauzulę czy aspekty społeczne do zastosowania.

Jeśli nie ma wystarczającego potencjału podmiotów ekonomii społecznej – zbuduj go, skorzystaj z oferty lokalnego OWES

Lobbowanie za założeniem organizacji społecznej czy przedsiębiorstwa społecznego zdolnego do realizacji zamówienia także jest możliwe. Jeśli samorząd chce zlecić zamówienie z klauzulami społecznymi, ale po przeanalizowaniu wszelkich dostępnych baz, stwierdza że takiego potencjału na jego terenie brakuje, warto zwrócić się do Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej z zapytaniem, czy są szanse animacji takiego podmiotu na danym terenie. Samorząd też może założyć przedsiębiorstwo społeczne - wraz z innym samorządem lub organizacją pozarządową. Takie rozwiązanie niesie za sobą również wiele ko-

rzyści. Samorząd zleca zadanie utworzonemu podmiotowi, ponosząc koszty o wiele mniejsze, niż przy zaangażowaniu zewnętrznego podmiotu. Dodatkowo, w utworzonym przedsiębiorstwie społecznym zatrudnienie znajdują mieszkańcy - osoby wykluczone społecznie lub zagrożone wykluczeniem społecznym, które dotychczas korzystały z pomocy społecznej.

Chcesz utworzyć własny podmiot ekonomii społecznej, ale brakuje lidera który by mu przewodził?

Rozważ dwa modele:

1. Pierwszy sposób to zaangażowanie w stworzenie podmiotu ekonomii społecznej urzędnika odpowiedzialnego za sprawy, w które zaangażowany będzie dany podmiot, np. gdy chcemy zlecić zadanie w postaci prowadzenia Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych ale nie mamy odpowiedniego podmiotu społecznego, a mamy potencjalnych pracowników, na co dzień beneficjentów MOPS czy GOPS - można zaangażować urzędnika pracującego w dziale gospodarowania odpadami i zachęcić go do utworzenia i poprowadzenia takiego podmiotu, czasem pełnienia w nim funkcji menedżerskich.
2. Drugim modelem jest utworzenie podmiotu przy CIS lub CUS - wówczas osoby korzystające ze wsparcia tych placówek, po zakończeniu wsparcia, mogłyby naturalnie trafić do utworzonego przedsiębiorstwa społecznego czy organizacji w charakterze pracownika. Oba modele funkcjonują na Pomorzu i w niektórych przypadkach pozwalają na skuteczną realizację zadań związanych z reintegracją zawodową osób zagrożonych wykluczeniem lub wykluczonych z rynku pracy.

Korzyści społeczne w zamówieniach są ważne

Samorządowcy powinni także zwalczać w sobie, nadal silnie zakorzenione, przekonanie, że **najlepsze zamówienie publiczne to najtańsze zamówienie publiczne**. Prowadzi ono na manowce, bo często oznacza niską jakość oferowanych usług czy produktów, co w konsekwencji generuje wyższe koszty związane z koniecznością ich uzupełniania lub poprawiania w przyszłości. Niska cena na dłuższą metę się nie opłaca, nie daje także szans na osiągnięcie dodatkowych korzyści społecznych przy udzielaniu zamówień. Pomocna w tym zakresie jest nowa zasada efektywności ekonomicznej, która nie tylko zachęca, ale zmusza do tego, aby udzielając zamówienia brać pod uwagę nie tylko cenę, ale także jakość i dodatkowe korzyści społeczne czy środowiskowe.

Stosowanie klauzul społecznych wymaga też przeanalizowania możliwości osiągnięcia **spodziewanych korzyści społecznych**, a z drugiej strony potencjalnych negatywnych skutków dla realizacji zamówienia i dla rynku potencjalnych

wykonawców. Jeżeli bilans jest niekorzystny, to nie należy brać się za wdrażanie społecznych zamówień publicznych, ale raczej podjąć działania, które umożliwią zwiększenie szans na osiągnięcie korzyści i zminimalizowanie potencjalnych zagrożeń.

Stosowanie klauzul społecznych nie może opierać się jedynie na dobrych chęciach i wierze, że dzięki nim pojawią się oczekiwane korzyści. **Efekty stosowania klauzul trzeba weryfikować** w praktyce, a podstawą do tego jest monitoring i ewaluacja. Te dwa mechanizmy muszą być od początku włączone w proces wdrażania społecznych zamówień publicznych.

Trzeba mieć również świadomość, że same klauzule nie rozwiązują problemów społecznych, ale umiejętne ich stosowanie może wesprzeć inne działania służące skutecznemu ich rozwiązaniu. Dlatego **społeczne zamówienia publiczne powinny być wkomponowane w inne działania służące rozwiązywaniu problemów społecznych** podejmowane przez samorządy lokalne. Dobrze zastosowane klauzule mogą wesprzeć działania służące włączeniu społecznemu, zwiększeniu dostępności usług i przestrzeni publicznych dla osób z niepełnosprawnościami i seniorów czy też wsparciu lokalnej ekonomii społecznej.

Rozwiązania systemowe odnoszące się do stosowania klauzul społecznych w danym samorządzie

Samorząd może wprowadzić rozwiązania systemowe, które będą obowiązywać w urzędzie i jednostkach mu podległych, dotyczące stosowania klauzul społecznych w drodze zarządzenia wójta, burmistrza, prezydenta czy w drodze uchwały zarządu powiatu czy zarządu województwa. W takim zarządzeniu można wskazać zalecenie lub obowiązek stosowania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych – mogą one dotyczyć niektórych zamówień, zależnie od wartości lub przedmiotu zamówienia, jak również wybranych klauzul czy aspektów społecznych. Taka droga daje jasny drogowskaz dla działu zamówień, jakim torem należy iść i jaka jest wizja dotycząca ekonomii społecznej. Przykładowe zarządzenia i uchwały dostępne są w Vademecum Zamówień Społecznych.

Klauzule środowiskowe to kolejny krok

Jeżeli klauzule społeczne udało się wdrożyć, przynoszą one spodziewane efekty, a urzędnicy i wykonawcy nie mają problemów z ich stosowaniem, to warto rozważyć następny krok, czyli **włączenie klauzul środowiskowych**. Z pewnością wymaga to dodatkowego wysiłku i pozyskania wiedzy w zakresie rozwiązań proekologicznych, ale w związku z tym, że ochrona środowiska jest dzisiaj absolutnym priorytetem globalnym i lokalnym, stosowanie zielonych zamówień publicznych staje się nakazem chwili. Tak szerokie podejście jest szczególnie ważne teraz, kiedy, poza znanymi wyzwaniami, pojawiły się, w sposób bardzo

palący, kwestie środowiska oraz konsekwencji COVID-19. Trwa dyskusja nad tym, w jaki sposób skutecznie i wspomagając się wzajemnie trzy sektory mogłyby stawić czoła aktualnym i przyszłym wyzwaniom. Jedną z możliwości to znany nam dobrze społeczny wymiar zamówień, a druga, to nieco nowszy aspekt środowiskowy (zielone zamówienia) i wreszcie to, co zdarzyło się w ciągu ostatniego roku, czyli walka z epidemią Covid 19 i budowanie odporności w kolejnych latach. Doświadczenia zdobyte przy zastosowaniu zamówień społecznych mogą być wówczas użyteczne.

▶ **Jeśli należysz do podmiotów ekonomii społecznej, które:**

- profesjonalizują się
- chcą podnosić potencjał
- są odważne
- chcą stale się rozwijać
- szukają stabilności
- nie boją się ryzyka
- chcą dobrze zarabiać
- dywersyfikują działalność
- są niezawodne

Lub chciałyby takie być

▶ **Polecamy 3 ważne kroki prowadzące do skutecznego zdobywania zamówień publicznych, w których stosuje się klauzule społeczne:**

▶ **Po co? Aby zyskać stabilniejsze źródła dochodu i podnosić swój potencjał gospodarczy oraz społeczny**

Centrum Inicjatyw Obywatelskich wspólnie z partnerami: Samorządem Województwa Pomorskiego, Witkac Sp. z o.o. oraz Stowarzyszeniem Smilemundo z Barcelony wypracowały model wdrożenia klauzul społecznych.

Wzmacnianie swojego potencjału poprzez dywersyfikację źródeł przychodu

Każdy podmiot ekonomii społecznej powinien szukać nowych gałęzi swojej działalności. Dywersyfikacja źródeł przychodów pozwoli bowiem w trudnych czasach utrzymać płynność finansową. Sytuacja związana z pandemią COVID 19 wymusiła na wielu przedsiębiorcach zmiany, do których nie byli przygotowani. Na szybko i po omacku szukali możliwości zdobycia nowych zleceń i utrzymania swoich przedsiębiorstw. Niektóre przedsiębiorstwa nie poradziły sobie z tą trudną sytuacją. Dlatego warto zastanowić się, co jeszcze może moje przedsiębiorstwo produkować, jakie usługi świadczyć by zmniejszyć prawdopodobieństwo utraty płynności finansowej w przyszłości. Ilość źródeł przychodu musi być skorelowana ze wskaźnikami ekonomicznymi, bowiem nie zawsze dużo więcej znaczy dużo lepiej. Każdy ruch trzeba przeanalizować. Na pewno nie warto uzależniać się od jednego źródła przychodu, warto natomiast inwestować w rozwój przedsiębiorstwa i podnoszenie kompetencji kadr.

Zaangażowanie w poszukiwanie zamówień publicznych

Poszukiwanie nowych zamówień powinno stać się codziennością. Dobrze, aby podmiot ekonomii społecznej miał osobę oddelegowaną do tego zadania. Przeszukiwanie różnych stron internetowych w poszukiwaniu zamówień może być czasochłonne. Do tego dochodzi przygotowywanie dokumentacji przetargowej, jeśli trafimy na odpowiednie ogłoszenie. Warto pomyśleć, kto w naszej organizacji może zająć się tą ważną i odpowiedzialną pracą. Jeśli szukamy zamówień powyżej 30 tys. euro to warto zaglądać na stronę Biuletynu Zamówień Publicznych. Jeśli jednak takie przetargi są dla naszego przedsiębiorstwa czy organizacji zbyt duże to warto zaglądać do Biuletynu Informacji Publicznej danego samorządu. Tam zamieszczane są informacje o przetargach zarówno powyżej, jak i poniżej 30 tysięcy euro (a po nowelizacji ustawy PZP na początku 2021 r. – powyżej i poniżej kwoty 130 tys. zł).

Kto jest zobowiązany do tworzenia Biuletynu Informacji Publicznej? Zarówno organy władzy publicznej, organy samorządowe jak i podmioty reprezentujące osoby prawne samorządu terytorialnego oraz podmioty reprezentujące państwowe jednostki organizacyjne.

W poszukiwaniu zamówień warto również zaglądać do bazy konkurencyjności zawierającej ogłoszenia beneficjentów realizujących projekty finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności. Aby zaistniała konieczność umieszczenia zamówienia w bazie konkurencyjności jego wartość musi przekraczać 50 tys. zł netto.

Analiza swojego potencjału i możliwość budowania partnerstwa (konsorcjum)

Żeby stanąć do przetargu podmioty społeczne powinny przeanalizować swój potencjał. Można to zrobić prostymi narzędziami jak np. analiza SWOT. Dzięki tej metodzie uda nam się wskazać słabe i mocne strony naszego przedsiębiorstwa, a także szanse i zagrożenia jakie czyhają w pobliżu. Warto również przeprowadzić planowanie strategiczne, zweryfikować naszą misję i wizję i zastanowić się kim chcemy być za 5 lat. W jakim punkcie ma znajdować się nasze przedsiębiorstwo i czego potrzebujemy, żeby to osiągnąć. Stawianie sobie celów, zarówno tych krótkoterminowych jak i długoterminowych, motywuje nas do działania. Możemy sobie wyobrazić czego nam jeszcze dzisiaj brakuje – być może doświadczenia, być może odpowiedniego know how, być może zaplecza technicznego. Wysoko zbudowana samoświadomość przedsiębiorstwa przekłada się na racjonalne podejście do przetargów. Wiemy na co nas stać, jakie zlecenia możemy realizować dzisiaj a po jakie będziemy sięgać za rok czy dwa. Warto w swojej strategii uwzględnić budowanie partnerstw. Być może dzisiaj moje przedsiębiorstwo nie ma wystarczającego potencjału, żeby stanąć samodzielnie do przetargu, ale jeśli zbuduję konsorcjum z innym podmiotem ekonomii społecznej, to takie zamówienie będzie w naszym zasięgu. Budowanie partnerstw jest z zasady trudne ale uczy współpracy i współodpowiedzialności za wykonanie zadania. Budowanie konsorcjum trzeba zacząć od przeanalizowania wad i zalet takiego rozwiązania. Do plusów na pewno będzie można zaliczyć zwiększenie potencjału, mniejszą odpowiedzialność, gdyż rozkłada się ona po równo na partnerów, możliwość zdobycia cennego doświadczenia, które będzie można wykazać przy ubieganiu się o następane zlecenie. Do minusów na pewno będzie należało ułożenie współpracy pod kątem finansów i zarządzania. Przystąpienie do przetargu jako konsorcjum może przynieść naszemu przedsiębiorstwu wiele korzyści. Warto więc brać taką możliwość pod uwagę.

Dobra znajomość możliwości wynikających z Prawa Zamówień Publicznych – w tym także nowych, wprowadzonych nowelizacją ustawy z 2021 roku

Zmiany w ustawie PZP z 2021 r. pozytywnie wpływają na pozycję wykonawców zarówno w czasie prowadzenia postępowania, jak i późniejszej realizacji zamówienia. Ważne jest, aby każdy podmiot ekonomii społecznej zapoznał się dokładnie z tymi zmianami, gdyż stanowią one duże ułatwienie i zachętę do udziału w przetargach.

Do zmian tych można zaliczyć:

- **brak obowiązku żądania wadium** nawet przy zamówieniach powyżej progów unijnych, obowiązek niezwłocznego zwrotu wadium w terminie max. 7 dni (art. 97, art. 98)
- **obniżenie maksymalnej wysokości wadium w zamówieniach krajowych** do 1,5 % wartości zamówienia (art. 281 ust. 4, art. 299 ust. 3)
- **brak wymogu podpisywania ofert wyłącznie podpisem kwalifikowanym** w postępowaniu o udzielenie zamówienia lub konkursie o wartości mniejszej niż progi unijne (art. 63 ust. 2)
- **wprowadzenie w art. 433 katalogu klauzul abuzywnych** – zakazane w umowach będzie m.in. naliczanie kar umownych za działania, za które nie ponosi odpowiedzialności wykonawca, czy dowolne ograniczanie przez zamawiającego zakresu zamówienia bez wskazania minimalnej wartości lub wielkości świadczenia stron
- **ustawa wprowadza obowiązek zawarcia w umowie, której przedmiotem są roboty budowlane lub usługi, zawartej na okres dłuższy niż 12 miesięcy, postanowień o waloryzacji wynagrodzenia** wykonawcy w przypadku zmiany cen materiałów lub kosztów związanych z realizacją zamówienia. Obowiązek waloryzacji – zarówno w „górze” jak i w „dół”
- **wprowadzenie w art. 443 obowiązku stosowania zaliczek lub częściowych płatności w umowach powyżej 12 miesięcy.** Wykorzystanie instytucji zaliczek i częściowych płatności może przyczynić się do znacznego zwiększenia konkurencyjności.

Być może te zmiany spowodują, że podmioty ekonomii społecznej, które do tej pory nie miały szansy stanąć do przetargu, chociażby ze względów finansowych, teraz będą w stanie podotać formalnościom.

Lobbowanie w samorządach za wprowadzaniem i stosowaniem klauzul społecznych

Podmioty ekonomii społecznej powinny przypominać o swojej obecności samorządom lokalnym, podkreślać wagę istnienia podmiotów ekonomii społecznej i zatrudniania w nich osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Powinny mieć też konkretną ofertę stworzoną dla Jednostek Samorządu Terytorialnego, tak, żeby łatwiej było przekonać urzędników do zlecania zadań z zastosowaniem klauzul społecznych. Warto znaleźć wśród urzędników sprzymierzeńca, który rozumie ideę klauzul społecznych i będzie po stronie podmiotów ekonomii społecznej w rozmowach zmierzających do przekonania władz lokalnych do zlecania im zadań. Organizacje i przedsiębiorstwa społeczne powinny prowadzić dialog z władzami na szczeblu rządowym i

samorządowym pokazując za każdym razem wymierne korzyści ze stosowania klauzul. Tylko w ten sposób można budować wrażliwość społeczną, edukować władze i pokazywać, że temat jest ważny dla szerokiego grona społeczności. Samorządy powinny czuć, że posiadanie w swoich regulaminach zapisów dotyczących stosowania klauzul czynią je lepszymi, bardziej wrażliwymi na potrzeby społeczne. Warto przypominać samorządom, że aspekty społeczne są rekomendowane przez Komisję Europejską do zastosowania w zamówieniach publicznych i powinny dążyć do:

- promowania szans zatrudnieniowych oraz włączenia społecznego
- tworzenia szans działania przedsiębiorczości społecznej
- tworzenia i wymagania godnych warunków zatrudnienia
- przestrzegania praw socjalnych oraz prawa pracy
- szeroko rozumianej dostępności i projektowania uniwersalnego
- szacunku dla praw człowieka i troski o etyczne aspekty handlu
- dostarczania możliwie najlepszych usług socjalnych, zdrowotnych, edukacyjnych oraz kulturalnych
- troski o osiągnięcie tzw. zrównoważonych celów rozwojowych.

(Socially Responsible Public Procurement, styczeń 2021)

Publikacja została opracowana w ramach projektu „Model na więcej”, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, osi priorytetowej IV. Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa, działanie 4.3. Współpraca ponadnarodowa. Liderem projektu jest Centrum Inicjatyw Obywatelskich w Słupsku, a partnerami są: Samorząd Województwa Pomorskiego, Witkac sp. z o.o., Asociacion Smilemundo z Barcelony.

